

Pædagogisk læreplan for

Skriv dagtilbuddets navn

Skriv årstal

Højreklik her og vælg Skift billede for at indsætte billede eller logo

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#), 2018. Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

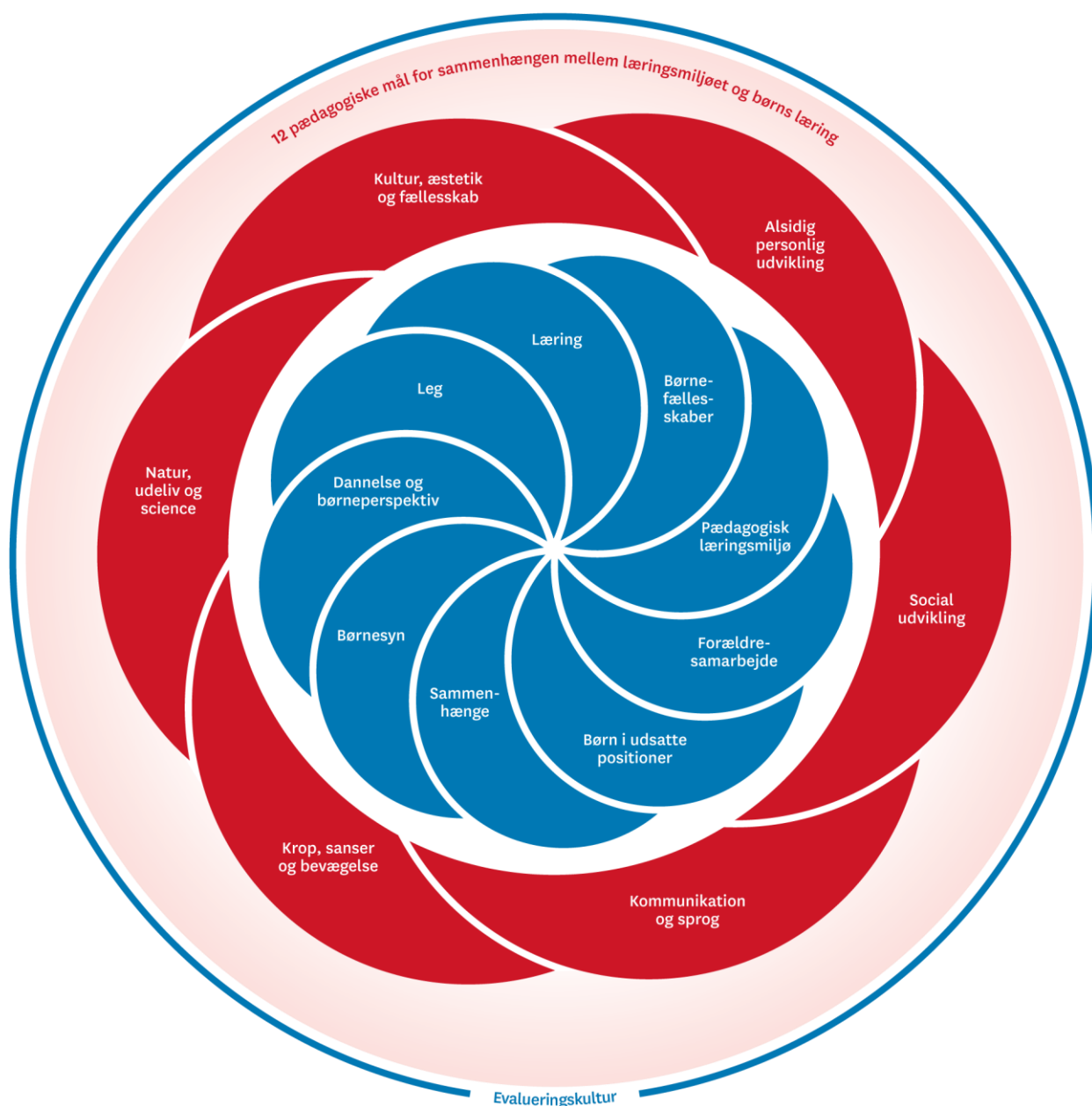
[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Sommerhaven

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Sommerhaven er et integreret børnehus med to vuggestuegrupper og tre børnehavegrupper beliggende i Herlev. Vi er placeret i den nordlige del af Herlev, og i et område med socialt boligbyggeri. I Sommerhaven har vi en af kommunens største legepladser, og samtidig er vi beliggende ved store dejlige naturområder. I Sommerhaven går vi ud fra, at et øget fokus på udendørspædagogik og samspil mellem mennesket og natur, spiller en afgørende rolle. Vi mener, at det giver grobund for livslang læring, sundhed, og livskvalitet i et økologisk, bæredygtigt samfund. Derfor er natur en vigtig del af vores profil. Vi lægger vægt på sund kost og over 80 % af vores mad er økologisk. Børn skal have direkte, håndgribelige og konkrete erfaringer i naturen. Derfor vil vi stræbe efter at danne og udvikle sunde, naturglade, klimakloge og bevidste børn, der oplever glæde ved, og forbundenhed med naturen. Derigennem at opnå interesse for at værne om og passe på naturen og naturens ressourcer.

Vi er normeret til 88 børn i alderen 0-6 år. I vuggestuen er der 24 børn, 12 børn på hver stue. Stuerne spænder i alderen fra 9 måneder til næste 3 år, har meget forskellige behov for udfordringer og læringsstile. Derfor inddeler vi børnene i mindre og aldersopdelte grupper. Vuggestuens fornemteste opgave er at gøre børnenes første møde med institutionslivet trygt og stimulere barnets naturlige nysgerrighed på omgivelserne. Vi er derfor optaget af det relationelle samspil mellem barn og voksen, hvor den voksen møder barnet, hvor det er, og skaber passende udfordringer ud fra barnets perspektiv.

I børnehaven er der tre grupper, hvor af den ene er en før-skole-gruppe. Vi bruger naturen i nærområdet som ramme for det pædagogiske arbejde. Viden om natur, bæredygtighed og science er grundelementer, som bæres af et kontinuerligt fokus på det gode børnemiljø, fri for mobberi, børnefællesskaber og den børne-initierede leg.

I Sommerhaven lægger vi vægt på et tæt forpligtende forældresamarbejde. Vi arbejder desuden målrettet med om det fælles ansvar for barnets udvikling. Vores ønske er, at der skal være en tæt tilknytning til de voksne. Vi ønsker, at de voksne kan arbejde struktureret og systematisk med det enkelte barns og gruppens udvikling, således at barnet trives og udvikler sig i sit liv. Hverdagen er organiseret ud fra pædagogisk læringsmiljø gennem hele dagen med udgangspunkt i børneperspektiv og med fokus på dannelse, trivsel, udvikling og læring af alle vores børn gennem fællesskaber og tætte relationer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn

Vi går ud fra, at barnet er kompetent aktør i eget liv og skal derfor have medbestemmelse og lige muligheder for adgang til fællesskabet. Barnet får omsorg og rammer til at udvikle sig i med passende udfordringer. En del af omsorgen er at vise barnet, hvor indflydelsessfæren er. Det er med til at give barnet trygge rammer at udvikle sig.

Vi følger barnets spor i samspil med barnet, et eksempel kan være, at barnet har et ønske om en bestemt sang vi skal synge, eller besøge en legplads, som barnet kender fra fritiden. Vi som voksne skal oftest gå forrest, da vi har visioner på børnenes vegne, men vi er samtidig lydhør for børnenes ønsker. Vi stræber efter, at uærbødighed får en central rolle i vores forståelse af egen rolle og position i forhold til barnets forståelse af og møde med verden. I uærbødighed ligger en forståelse af, at vi ikke ved, hvad, der sker i det andet menneske. At vi kun kan være nysgerrige og undersøgende og have hypoteser, som vi afprøver.

Vi er begyndt på at arbejde ud fra to centrale begreber:

Villighed til at gøre sig umage, lede efter den gode løsning og have fokus på kerneopgaven

Venlighed til at være imødekommende, at tro på den gode intention og have positive forventninger

Dannelse og børneperspektiv:

Sommerhaven tager vi udgangspunkt i det enkelte barn. Vi møder børnene hvor de er, respekterer deres forskelligheder, vi ser, lytter - prøver at forstå det enkelte barn.

Det er vigtigt for alle børn, med en god start på den dannelsesproces, som allerede starter i vuggestuen. Denne proces er med til at forme det enkelte barn og give en begyndende forståelse for, det at være en del af en større gruppe. I vores daglige pædagogiske arbejde, ønsker vi at få børnene til at se de andre børn, og derigennem lære af hinanden.

Vi viser værtskab og er imødekommende når børnene møder ind i institutionen, og møder barn og forældre med et godmorgen. Vi møder børnene hvor de er på den givne dag, vi er nærværende og omsorgsfulde.

F.eks. Vi hilser på barnet ved navn, vi er opmærksomme på om barnet/ forældrene har behov for hjælp/guidning i farvel situationen.

Vi arbejder på at være gode rollemodeller, og ønsker at gøre børnene opmærksomme på de børn som bliver afleveret. I Sommerhaven arbejder vi ud fra faste rutiner og struktur. Dette giver en ro for at afprøve og tryghed i dagligdagen. Denne genkendelighed er med til at give børnene mulighed for at agere selvstændigt. Et eksempel kan være, når børnene skal spise frokost, starter vi med at vaske hænder, og børnene har faste spisepladser. Genkendeligheden giver en god mulighed for at handle selv, og her udvikles barnets selvværd og selvtillid.

Vi tager afsæt i, at barnet er afgørende aktør i egen udvikling og læring, og derfor må barnets perspektiv være i centrum for, at vi kan skabe mening og læring i den pædagogiske indsats. Vi skal være oprigtigt nysgerrige på barnets udtryk, ellers bygger vi vores praksis på gætterier og forforståelse.

Leg

Leg er en vigtig del af børnenes udvikling, og i Sommerhaven er der altid plads til leg.

I legen lærer barnet sig selv at kende og at indgå i sociale fællesskaber, dette giver dem nye erfaringer. Det kan være den voksenstyrede leg, eller den leg som ofte opstår af sig selv. Vi er opmærksomme på, hvor vigtig leg er for deres sproglige udvikling, og deres udvikling af empati. Børnenes verbale og nonverbale kommunikation er vigtig for samspillet i legen.

I Sommerhaven går vi ud fra, at børns leg udspringer af det de ser og oplever. Forskning påpeger på, at de allerhelst vil prøve ting i virkeligheden, som de senere hen kan lege. Det betyder for vores pædagogiske dagligdag, at vi skal inddrage børnene så vidt som muligt i aktivisterne, gå foran i legen og vise vejen. Det gode legemiljø hvor børnene kan udvikle sig, handler om de voksnes perspektiv på legen og udviklingen af legekompetencer. Børnetid er struktureret af voksne og deres leg "lider" under det. Der er ikke meget tid til egen leg uden voksen indblanding. Derfor er det vigtigt, at vi ved at gå foran, giver dem deltagelsesmuligheder i virkelige oplevelser, som kan danne grobund for fantasilegen.

Børne fantasileg er der, hvor de øver sig i det narrative, den sproglige bearbejdning af f. eks. aftaler, " så sagde vi at jeg var moren og du var lillesøster". Her har vi en vigtig opgave i at hjælpe til så legen ikke går for hurtigt i stå, ved at aflæse og oversætte børnenes kropssprog og sproglige udtryk og intentioner. Her er det væsentligt, at man er ved siden af legen og kan understøtte legens udvikling. Vi forstår legen som:

- noget med et udviklende potentiale
- vild og ustyrlig, uden bestemt mål
- som skaber glæde og giver mening for de deltagende
- som giver de voksne adgang til børns fantasiverden

Legen kan lide under:

- minimal tid og stram logik
- at de voksne fokuserer på kontrol, regler og læring. Institutionslogikker som kan begrænse den fysiske og lamende leg

Legen har gode vilkår:

- når de voksne skaber rum tid og fleksibilitet
- når de voksne bryder normer og tør slippe fantasien løs
- når de voksne ikke har undervisningstonen, men følger barnets spor
- når de voksne kan bevæge sig hensigtsmæssigt mellem foran, vedsiden af og bagved legen

Læring

Her i Sommerhaven er stuerne indrettet efter behov for børnenes leg og læring, dette kommer til udtryk i forskellige legestationer. Ved at vi inviterer til legestationer gennem indretningen i huset, gør vi det mere overskueligt for børnene at gå i gang med en leg. Æstetikken i rummet er vigtigt for barnets leg og læring, da det er vigtigt at barnet har mulighed for at fordybe sig. Indretningen af stuerne er en vigtig del for at skabe en god leg og læring for børnene. Vores fokus er på sammenhæng mellem det pædagogiske læringsrum, som det pædagogiske personale stiller til rådighed og børns læring. Børn lærer altid, men er det de lærer hensigtsmæssigt og hvilke kompetencer udvikler de? Det handler om at skabe læringsrum, som udvikler kompetencer, der gør børn til kompetente i børnefællesskabet, i demokratiske processer, giver dem færdigheder til at mestre de situationer og muligheder der opstår omkring dem.

Børn lære gennem samspil, tilegnelse og erkendelse. De lærer, når de er kreative, eksperimenterende, tilpas udfordrede og medskabende. Alle børn skal have lige adgang til læringsmiljøet. De skal ikke lære det samme, men skal forvente at blive mødt der, hvor deres læringspotentiale er størst. Børn udvikler sig i fællesskaber og i mødet med voksne som gennem kvalificeret samspil giver barnet mulighed for at afprøve og øve færdigheder. Det betyder, at vi møder børnene med nysgerrig og undersøgende tilgang. Pædagogfaglig erfaring er godt, men en reel optagethed af barnets udsagn, udtryk og handlinger skaber nye veje og udviklingsmuligheder for barnet, når det bliver set og forstået.

Børnefællesskaber:

Børnefællesskabet skal bæres af et godt "arbejds miljø" blandt børnene, med en rumlighed og hjælpsomhed og med en fælles forståelse af hvad det betyder at "være en god ven" I Sommerhaven, de voksne er rollemodeller for en kommunikationsform som er nysgerrig og anerkende, når man møder noget man ikke forstår eller når nogen får overtrådt deres grænser. Det skal være en måde at tale sammen på, hvor den enkelte kan holde fast i egne grænser og samtidig møde den anden respektfuldt.

Vi arbejder bevidst med det grundlæggende børnefællesskab til samling, i legen, i garderoben, på legepladsen og på turen. I voksnestyrede rammer, hvor samarbejde er vigtigt, skal alle kunne føle sig værdsat og bidragende selv om kompetencerne er forskellige.

Særligt i overgang fra vuggestuen til børnehaven har vi fokus på relationer og venskaber. Her skal man ind i et nyt etableret fællesskab samtidig med de nye krav og de forventninger barnet selv har til det at gå i børnehave. At starte i børnehaven med en ven i hånden er vores udgangspunkt, og at i den børnehavegruppe, hvor vuggestuebørn starter er en fortløbende samtale om at tage imod vores nye venner. Vi er meget bevidste om, at her lægges fundamentet til et godt "arbejds miljø".

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

I Sommerhaven gør vi meget ud af at skabe tydelige læringsmiljøer på hver enkelt stue.

Dette tydeliggøres blandt andet i stuenes indretning, via legezoner. Legezoner skal forstås som små rum i det store rum. Eksempelvis dukkekrog, biltæppe, læsekrog. Vi ønsker at tydeliggøre de enkelte aktiviteter, så der nemmest skabes leg og udvikling for børnene. Derfor sørger vi for, at der er mulighed for konkrete aktiviteter gennem hele dagen. Allerede fra morgenstunden tilbyder vi i begge afdelinger få konkrete aktiviteter, da det skaber ro fra de børn som er kommet, og ligeså for de børn som bliver afleveret.

Gode læringsmiljøer, er når der er rutiner og genkendelighed, gennem hele dagen, da det skaber ro og fordybelse for både børnene og personale. Vi ser de faste rutiner og overgange fra aktivitet til aktivitet, som gode læringsmiljøer. Dette kan være eksempelvis morgensamling, passage fra formiddags aktivitet til frokosten og ophold i garderoben.

I vuggestuen

I vuggestuen bruger vi blandt andet samlingen til, at lære hinandens navne at kende. Vi synger sange med fagter for at styrke den sproglige udvikling. Ved frokosten øver vi os på at spise selv, og at bruge bestik. Dette gør vi for at give børnene en oplevelse af, selv at kunne, og derved styrke deres selvstændighed.

I garderoben øver vi os på at tage tøjet af og på, ligeledes for at styrke børnenes lyst til og tro på, at de selv kan. Dette læringsmiljø er med til at styrke børnenes finmotorik. Børnene får en kropsforståelse, som kan give dem en oplevelse af egne muligheder, dette udvider deres egen selvforståelse.

I børnehaven

I børnehaven bruger vi blandt andet samlingen til, at se ”Hvem er her i dag, og hvem mangler?”. Dette skærper børnenes opmærksomhed på hinanden, og skaber en følelse af, at være en del af en gruppe. Børnene får mulighed for at fortælle om egne oplevelser, og dette er med til at udvikle sproget, samt give gåpåmod. Børnene øver sig på at lytte til hinanden. Børnene lærer ugens dage at kende, og vi taler om årtiderne. Vi bruger samlingen til at forberede børnene på, hvad dagen byder, og dette giver dem god mulighed for at kunne omstille sig til den næste aktivitet.

Ved frokosten bruger vi tiden til, at gøre børnene mere madmodige. Dette gør vi blandt andet ved at tale om maden vi spiser, og hvor den kommer fra. Når vi spiser indbyrdes til dialog børnene og de voksne imellem. Her øver børnene at lytte til hinanden og vente på tur. I garderoben øver vi af- og påklædningen,

samt hvilket tøj vi skal have på i forhold til vejret. Børnene øver sig i at hjælpe hinanden med tøjet.

I begge afdelinger

I begge afdelinger tager vi altid udgangspunkt i det enkelte barn, og dets forudsætninger for at kunne indgå i fællesskabet. Dette gør vi først og fremmest ved at dele børnene op i mindre grupper på hver stue. Vi planlægger aktiviteterne så alle har mulighed for at deltage. I mindre grupper giver det børnene mulighed for, at danne nye relationer. Disse nye relationer er med til, at børnene tilegner sig og udvikler nye kompetencer. I Sommerhaven planlægger vi løbende. Planlægningen justeres og evalueres, så den hele tiden passer til målgruppen. Det er vigtigt for os at vores planlægning tager udgangspunkt i børnenes perspektiv. Vi prikker til børnenes nysgerrighed, så de får lyst til ny læring.

I Sommerhaven holder vi et 5. ugers planlægningsmøde stuevis. Vi planlægger hvad der skal ske på de enkelte stuer 5 uger frem. I denne planlægning tager vi udgangspunkt i SMTTE-modellen og de seks styrkede læreplanstemaer. I Sommerhaven har vi "Den røde tråd", som understøtter barnets trivsel, leg og læring fra vuggestue til skole gruppe. "Den røde tråd" er et arbejdsredskab, vi voksne bruger til at understøtte vores arbejde med den enkelte målgruppe.

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi har en differentieret tilgang til forældresamarbejdet, med en forventning om et samarbejde med udgangspunkt i de ressourcer familien har. Vi tilstræber en tydelig kommunikation med barnets trivsel og læring i centrum. Villighed og venlighed er afgørende begreber. I Sommerhaven tilbyder vi løbende samtaler. Derfor indkalder vi allerede til den første samtale inden barnet starter i Sommerhaven.

Dette gør vi fordi det er vigtigt for os, at møde forældrene, samt høre om deres barn. Samtidig får forældrene et indblik i Sommerhavens dagligdag. Efter 3 mdr. barnet er startet i institutionen tilbyder vi opfølgende samtale. Her drøfter vi barnets start i institutionen, hvordan barnet trives hos os, og hvordan forældrene har oplevet barnets start. Vi ønsker at få afstemt gensidige forventninger. En gang om året tilbyder vi forældre-samtale, hvor vi sammen med forældrene ud fra barnets handleplan drøfter barnets læring, trivsel og udvikling. Handleplanen omhandler de seks læreplanstemaer. Desuden tilbyder vi alle forældre en overleveringssamtale i overgangen fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til skolegruppen. I skolegruppen tilbyder vi forældrene en samtale i november måned, i forbindelse med at børnene skal skrives op til skole. I Sommerhaven er der altid mulighed for en ekstra samtale forældre og pædagoger imellem, hvis behovet skulle opstå. På Aula, som er vores informations platform, lægger vi dagligt billeder, samt en kort fortælling om børnenes dag. Det er også her vi lægger vores overordnet planlægning ud for den kommende periode.

Her beskriver vi hvilke aktiviteter, samt hvilke kompetencer vi har i fokus, ud fra den nye styrkede læreplan.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Børn og familier kan komme i udsatte positioner på forskelligvis og i kortere eller længere perioder. Det kan skyldes alvorlig sygdom i familien, skilsmisse, økonomiske problemer, misbrug og meget andet. I Sommerhaven er det vores ansvar at handle, hvis børn ændre adfærd eller vi bliver vidende om forhold omkring barnet som kan påvirke barnets trivsel. Vi er barnets advokater og træder respektfuldt men bestemt ind i dialogen med forældrene om barnets trivsel.

Børn kan være i en udsat position i børnefællesskabet på grund af sproglige udfordringer, sociale kompetencer og meget andet. Vores opgave er igen at være nysgerrige hver gang et barn ændre adfærd. Som udgangspunkt er børn nysgerrige og opsøgende i samspillet med børn og voksne, samt i fællesskabet. De øver sig og integrerer nye færdigheder i deres repertoire. Når det ikke sker skal vi være opmærksomme og undersøgende i forhold til, hvad der kan være på spil.

Vi opdeler så ofte som muligt børnene i små grupper, for netop at kunne opfange og støtte de børn, der trækker sig fra fællesskabet. Når et barn er i en udsat position, kan barnet have en anden tilgang til aktiviteter og fællesskabet. Dette imødekommer vi ved, at arbejde med rummelige rammer, og tilpasser strukturen til de aktuelle børn i gruppen. Det kræver et godt samarbejde, et kritisk blik på egen praksis og viljen til at arbejde med børneperspektivet. For børn der kan have svært ved at overskue dagen, de fastlagte aktiviteter såsom samling og garderobe situationen, skaber vi en overskuelig hverdag gennem en fast struktur, rutiner og genkendelighed. Vi forbereder blandt andet børnene ved hjælp af piktogrammer, og ved at italesætte den næste aktivitet. Dette er redskaber vi benytter for at undgå frustrationer og konflikter

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I Sommerhaven er den ene børnehavegruppe en førskolegruppe, her går børnene deres sidste år i børnehaven. Skolegruppen er fysisk placeret i den ene ende af børnehuset med egen indgang. Vi har funktion opdelt rum, dette giver mulighed for at skabe ro til fordybelse. De første 4 uger arbejder vi med at skabe en fællesskabsfølelse, da børnene nu indgår i en ny gruppesammensætning.

Sammenhæng og genkendelighed er centrale begreber. I førskolegruppen er der skabt en fast struktur med genkendelige rutiner for børnene, så de får mulighed for selvstændige handlinger, og herigennem øger deres selvværd og selvtillid. Ved at personalet er tydelige i de forskellige situationer og handlinger kan børnene aktivt deltage i dagligdagens rutiner.

Børnene vil i løbet af dette år øve sig i at mestre udfordringer og nederlag da dette er vigtige kompetencer i det kommende skoleliv. Når børn er socialt kompetente og kan indgå i fællesskabet er evnen til at udvikle sig og lære markant større. Vi vil lære børnene at være rummelige, vise hensyn og respekt for hinandens forskelligheder. At kunne aflæse hinandens signaler, og udvise empati.

I løbet af deres år i førskolegruppen arbejder vi med at:

- At styrke børnenes ansvarsfølelse
- Vise gensidig tillid
- Individuelle krav i forhold til det enkelte barns zone for nærmeste udvikling
- Pirre børnenes nysgerrighed, lysten og glæden til at lære mere
- At bevare og udvikle deres evne til at bruge fantasien i lege og kreativiteter
- Styrke deres robusthed, og lære at benytte ”pyt knappen”
- At turde stole på sig selv, og egne meninger.

I forbindelse med barnets skolestart har vi et samarbejde med skole og SFO.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vores børnehus ligger midt i et socialt boligbyggeri, hvilket giver os mulighed for at benytte de mange gode legepladser i nærområdet. Legepladserne er af forskellig sværhedsgrad og størrelse, hvilket giver både vuggestue og børnehave gode muligheder for, at udvikle børnenes motorik, samt fællesskab.

Sommerhaven ligger samtidig tæt på kommunens Naturcenter Kildegården, der er placeret i et stort rekreativt område med mange søer og vandhuller. Kildegården er også et sted med mange dyr. Her er ansat en naturvejleder, som kan guide og give os gode ideer til at bruge naturen i området. Da natur er Sommerhavens profil, er det nærliggende for os at bruge blandt andet Kildegården og det nærliggende natur område. Kildegården indbyder til et besøg i forbindelse med større projekter, eller blot en lille tur med de mindste for at se hønsene.

Når vi er på besøg på Kildegården/Mosen er vi på besøg i Naturen. Her skal vi lære at omgås naturen og dyrene med respekt.

Tæt på os ligger der et bibliotek, hvilket vi også benytter os af. Her er god mulighed for at børnene kan gå på opdagelse i bøger og vi kan låne bøger med hjem til stuerne, som vi sammen kan læse og kigge i. Dette rum, kan vi også bruge til konkrete projekter med børnene, hvor vi sammen kan være undersøgende og nysgerrige, i forhold til at finde ny viden.

Medborgerhuset i Herlev tilbyder blandt andet teaterforestillinger til børn i de forskellige aldersgrupper, hvilket vi benytter os af.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det fysiske børnemiljø bygger på, at børnene skal have udfoldelsesmuligheder både ude og inde. Dette tager afsæt i deres perspektiv og udtryksmuligheder. Det stiller krav til de overvejelser vi gør os omkring regler og placering af legetøjet, både niveau og om tingene har faste pladser. I børnehaven er vi stuevis minimum ude af huset en uge af gangen, hver 14. dag. Her er der fokus på det udendørs fysiske læringsmiljø, når vi besøger de forskellige legepladser og i naturen. Vi giver børnene et medansvar for vores fælles arealer, både når der ryddes op og når legeredskaber, legetøj og inventar benyttes. Frihed kræver ansvar for sig selv, sine venner og det man leger med. Det øver vi fra vuggestuen, hvor der er små legezoner og hvor børnene får mulighed for ”uforstyrret leg”.

I Sommerhaven er legepladsen et vigtigt læringsrum. Vores legepladser i henholdsvis vuggestuen og børnehaven, indbyder til både fælles lege og lege i mindre grupper. Beplantningen der både består af buske og træer, giver god mulighed for gode gemmelege, klatre lege og små rollelege. Vi har bakker som udfordrer børnenes motorik. Plantekasserne rundt på legepladsen, er børnene med til at beplante i foråret. De bliver beplantet med både afgrøder så som kartofler og gulerødder, og krydderurter. Vores plantekasser er med til at sansestimulere og give børnene madmodighed.

Det psykiske børnemiljø tager afsæt i børnehøjde, hvor vi tilstræber at følge barnets spor. En nysgerrighed og opmærksomhed på barnets udtryk og handlinger, er vores vej til at møde barnet hensigtsmæssigt. Trygge forældre giver trygge børn. Derfor arbejder vi i Sommerhaven med den gode kontakt til forældrene fra starten af, med blandt andet den første samtale. Opdeling af børnene i mindre grupper, giver mulighed for større nærvær og mere ro, hvilket skaber et bedre psykisk børnemiljø.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og det stiller krav til at det pædagogiske personale, som hele tiden skal have opmærksomhed og fokus på, at se og lytte til børnenes bidrag, hentydninger og perspektiver. Alt afhængig af børnenes alder, får de større og større færdigheder til, og muligheder for at udtrykke sig gennem samtale og dialog, som vi som pædagogisk personale skal reagere og agere på.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Sommerhaven arbejder vi ud fra tesen om, at den der handler får kompetencer. Både i vuggestuen og i børnehaven er det vigtigt, at vi anvender en positiv og åben tilgang til de ting vi gør sammen med børnene. Den voksne udviser overskud, anerkendelse og motivation for at give barnet lysten til at lære og udvikle sig i den livsverden, som de befinde sig i. Vores opgave som pædagoger er at skabe trygge, omsorgsfulde og

tillidsfuld rammer for børnene, hvor der er et alderssvarende læringsmiljø. Den voksnes vigtigste opgave er at justere sin positionering til foran, vedsiden af og bagved barnet, samt finde den rette balance i udfordringerne.

Når børnene leger, det kan både være i den børneinitieret leg, fx far, mor og børn, samt i den vokseninitieret leg, som fx sanglege. Her i Sommerhaven forsøger vi at støtte denne udvikling. Dette gør vi blandt andet ved at guide børnene, der hvor vi kan se de har behov for det. Når børnene leger, er der ofte mange ting i spil. De får udfordret deres fantasi, samarbejdsevner, empati og kreativitet. Der kan komme store følelser i spil, når der i en leg diskuteres, hvem der fx skal være mor eller hvis tur det er til at køre først ned af rutsjebanen. Når vi som voksne er på sidelinjen, hjælper vi børnene ved at sætte ord på følelserne. Vi hjælper børnene med at finde løsninger, eller trøster, hvis de har behov for det. Vi kan understøtte, at alle bliver hørt, og får mulighed for at sige deres mening. At udvikle det sociale fællesskab, udvikler også det enkelte barn.

Alle børn i Sommerhaven prøver selv indenfor deres nærmeste udviklingszone fx at tage tøj af og på når de skal på legepladsen. Vi tager hensyn til de børn som periodevis har det svært. Hvis der fx er for mange børn i garderoben på en gang, tager vi disse i garderoben først eller sidst, så der er mere ro og fokus. Vi prioriterer selvhjulpenhed gennem hele dagen. Dette styrker både selvværd og selvtillid.

Der er forskel på, om man er stor eller lille, de store må andre ting, fx være alene på legepladsen eller hjælpe de mindre børn fx i garderoben.

Vi hjælper børnene til at være i centrum i gruppen, fx ved at vælge en sang eller en bevægelse. Vi har fokus på, at de stille børn bliver set og hørt, når de giver deres ønsker til kende. Når børnene i løbet af dagen har behov for at vise noget de er glade for eller noget de er kede af er disse følelser vigtige. Derfor prioriterer vi tid med dem, i det øjeblik de har brug for det. Vi anerkender deres følelser og hjælper dem videre.

Når vi er i en lille gruppe, kan vi bedre italesætte deres følelser omkring den igangværende aktivitet og give dem ro til at prøve, når de er klar. Det er vigtigt for os, at børnene ser hinanden og får en forståelse af, at når "jeg gør sådan her, gør det noget ved dig". Børnene får mulighed for at forstå sig selv, og andre børn.

Gennem vores pædagogiske læringsmiljøer, ønsker vi at skabe tydelighed. Gennem denne tydelig skal barnet opleve noget genkendeligt men samtidig også præsenteres for noget nyt. Det nye for barnet, kan være med til at bidrage til udvidelse af barnets erfaringsverden. Tydelige rammer, rytme og overgange i børnenes hverdag, giver børnene et større overskud, gåpåmod og giver mulighed for, at handle selvstændigt, hvilket fører til bedre trivsel.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Læringsmiljøet i Sommerhaven skal skabe alle børn lige adgang til det sociale fællesskab. Nogle børn trives i det store fællesskab og andre i små fællesskaber. Læringsmiljøet skal danne plads til begge dele. Det afgørende er, at alle børn føler, at de bidrager til fællesskabet, kan udvise empati, samt afkode andres adfærd og regulere sig derefter. Læringsmiljøet understøtter dette ved tydelige voksne som oversætter og italesætte børnenes udtryk. Det gælder både i strukturerede sammenhænge som den voksnestyrede samlingen med f. eks. ”Fri for mobberi” og den børneinitierede leg på legepladsen.

I Sommerhaven evaluerer og justerer vi løbende på de enkelte stuers læringsmiljøer, så de fortsat følger børnenes behov og udviklingsmuligheder. Der skal være rum og aktiviteter, så alle børn er repræsenteret. Vi arbejder inkluderende så alle børn oplever at blive en del af et fællesskab, i mindre eller større grupper. Vi som voksne er meget opmærksomme på at guide børnene i fællesskabet. Vi skal hjælpe børnene til at udvikle og udvise empati for de andre børn. Dette gør vi gennem vores eget kropssprog og det talte sprog.

I Sommerhaven holder vi dagligt samling. Dette foregår forskelligt på de forskellige stuer, da samlingen skal tilpasses den konkrete børnegruppe, og børnegruppens interesse og koncentrationsniveau. Samlingen skaber en følelse af fællesskab, en forståelse af turtagning, det at kunne lytte til hinanden, og at kunne modtage en fælles besked. Samtidig giver det mulighed for at give børnene medindflydelse og medbestemmelse. Som vi tidligere har beskrevet, giver vi blandt andet børnene medbestemmelse når de vælger en sang vi skal synge. Hver fredag holder vuggestuen fælles samling, så børnene har mulighed for at fornemme hvor mange vi er i vores fællesskab. Her får de fornemmelsen af at være en del af et stort fællesskab. Det er afgørende at alle børn føler at de bidrager til fællesskabet, kan udvise empati, samt afkode andres adfærd og regulere sig derefter. Gennem tydelighed får børnene indblik i, hvordan de kan udvise omsorg for hinanden. Vi ser efter tegn hos barnet og børnegruppen, både i vuggestue og børnehave, hvor børn er optaget af at forstå den andens intention. Det kan fx være, når man deles om legetøjet, og lukker andre børn ind i legen og sammenspiller om legens udvikling. Børnene skal kunne henvende sig hensigtsmæssigt til voksne når relationerne er udfordret. De voksne skal være nysgerrige på børnenes fortællinger i konflikter, og løse konflikten sammen med de involverede børn.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemønstre for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Sommerhaven har vi særligt fokus på sprog, da vi ligger i et område med mange forskellige nationaliteter. Vi tilrettelægger dagligdagen, så alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og udvikle deres sproglige kompetencer, som de kan anvende i sociale fællesskaber og til at skabe nære relationer. Vi skal være gode rollemønstre for børnene. Vi skal gennem vores eget sprog udvise respekt og empati. Vi skal via vores eget sprog, udvise det gode kropssprog og talte sprog så børnene lære at der kan kommunikeres på flere måder.

Børn i vuggestue alderen bruger ofte det non-verbale sprog, for at give udtryk for deres behov i kontakten med de andre børn, og her skal vi som voksne hjælpe og guide børnene til en bedre kommunikation. Vi sammensætter små legegrupper, med henblik på udvikling af sprog og de kommunikative evner. Det ses fx når vi laver ”konstruktionslege” eller ”køkkenlege” med en lille gruppe. Her imiterer børnene hinanden. Her imiterer børnene hinanden og øver at kommunikere verbalt og nonverbalt. Vi har her mulighed for at være aktivt deltagende og vi kan hjælpe børnene med at sætte ord på handlinger. Ligeledes er vi med til at udvikle legende og dermed børnenes sprog. I disse lege har vi også mulighed for at hjælpe de børn, som kan have svært ved at komme ind i legen. Vi kan komme med handlingsforslag til, hvordan børnene kan håndtere en konflikt, og hvordan de kan aflæse hinanden fx nonverbalt.

Vi bruger de daglige rutinesituationer såsom, garderoben og spisetiden, som læringsrum for udvikling af sproget. Vi sætter ord på hvad vi gør og ser, så børnene får gåpåmod til selv at bruge sproget mere og udvikle det. Et eksempel er når vi sammen i garderoben skal have tøj på, og her sætter ord på hvad vi skal have på. Ved frokosten sætter vi ord på hvad vi spiser, hvor maden kommer fra, farven på maden osv. Vi spiser i mindre grupper, så det enkelte barn har lettere ved at blive hørt, og så der opstår samtaler mel-

lem barn/barn og barn/voksen. Der er her god tid til at barnet i ro kan udvikle sproget. I Sommerhaven stimulerer vi sproget gennem sange, sanglege, rim og remser og dialogisk læsning. Alt dette gøres ud fra børnegruppens forudsætninger. Det er altid vigtigt for os at skabe den gode tone i kommunikationen med alle børn og deres forældre. Dette er grundlag for et godt samarbejde, og forståelse for hinandens forskelligheder.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Sommerhaven indretter vi vores læringsmiljø, så alle børn får mulighed for at udforske og eksperimentere med forskellige måder at bruge kroppen på. Da vi i Sommerhaven har en naturprofil, benytter vi især naturen til at sætte krop, sanser og bevægelse i spil.

Der hvor børnene får den største mulighed for at udfordre sig selv grov motorisk, er på vores skønne legeplads. Her har de mulighed for at løbe op og ned af bakker, ruche, gyng, klatte i træer og cykle på forskellige typer af cykler. Legepladsen indbyder også til at børnene bruger deres følesans, når de fx leger med vand, mudder, sand og blade. Som tidligere nævnt benytter vi de omkringliggende legepladser til at styrke kroppen og fællesskabet. Indendørs bygger vi motorikbaner, som træner børnenes balance, rum/retningsansen, sprog, følesansen og gåpåmod. Gennem vokseninitieret sanglege og bevægelseslege fx ”Alle mine kyllinger kom hjem”, styrker vi kroppens forskellige bevægelsesmønstre hos børnene.

Gennem aktiviteter i små grupper, præsenteres børnene for forskellige materialer, som udfordrer deres sanser. Når børnene sanser sammen med andre børn, er der grobund for fælles nysgerrighed og underen, hvilket fører til ny viden. I vuggestuen bruger vi blandt andet materialer som sten, maling og sansekasser, som giver børnene en oplevelse af at mærke noget forskelligt med fingrene.

Dette har vi især glæde af at udforske i vores dejlige værksted i børnehaven. Her har vi et stort udvalg af mange forskellige materialer, som vi dagligt bruger til kreative projekter med børnene.

I alle disse aktiviteter er det både det motoriske, sanselige, kognitive og de sociale kompetencer der bliver sat i spil. Når vi arbejder i små grupper, er der mere tid og plads til det enkelte barn, hvilket skaber bedre udviklingsmuligheder og understøttelse af den personlige alsidige udvikling.

I dagligdagen giver vi mulighed for at udvikle deres selvstændighed, da vi har fokus på selvhjulpethed. I

vuggestuen prioritere vi, at der er tid til at børnene selv kravler op på stolene, og selv kravler op på puslebordet.

I børnehaven har vi meget fokus på at børnene selv tager tøj af og på, her stimuleres finmotorikken. I begge afdelinger har vi læringszoner som giver god mulighed for at styrke finmotorikken. Dette sker blandt andet gennem leg med Lego, plus- plus, magneter, perler, tegne/skrive, puslespil mm. Når vejret tillader det, tager vi også disse aktiviteter med ud i det udendørs læringsmiljø.

Natur, udeliv og science

”Naturopplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Sommerhaven har vi en naturprofil. Vi går ud fra, at et øget fokus på udendørs pædagogik og samspil mellem mennesket og natur spiller en afgørende rolle for livslang læring, sundhed, livskvalitet i et økologisk bæredygtigt samfund. Børn skal have direkte, håndgribelige og konkrete erfaringer i naturen. Derfor vil vi stræbe efter at danne og udvikle sunde, naturglade, klimakloge og bevidste børn, der oplever glæde ved, og forbundethed med naturen. Derigennem at opnå interesse for at værne om og passe på naturen og naturens ressourcer.

Når vi går tur med børnene i naturen, blandt andet i den nærliggende mose, taler vi meget om at vi er på besøg i naturen. Vi gør børnene opmærksom på, at vi skal værne om naturen, fx når vi på vores vej ser noget skrald som ligger på jorden, fortæller vi dem vigtigheden i at smide det i skraldespanden. Vi lærer børnene at passe godt på dyrene, ved fx ikke at træde på en snegl, løbe efter fuglene osv.

I børnehaven har vi et løbende projekt med vores plantekasser. Sammen med børnene planter og sår vi forskellige afgrøder, fx kartofter, gulerødder, persille og tomater. Gennem denne proces oplever børnene, at et lille frø fx kan blive til en gulerod. Børnene er selv med til at passe og pleje grøntsagerne, indtil vi sammen høster dem. Vi tager snakken med ind ved frokostbordet, hvor vi taler om, hvor maden kommer fra. Vi oplever, at børnene får gåpåmod til at smage på de forskellige afgrøder, når de selv er med til at hive gulerødderne op af jorden. I børnehaven er vi ude dagligt i alt slags vejr. Derved skabes der grobund for snak om alt slags vejr, og barnet får en personlig erfaring med forskellige vejrtyper.

I Sommerhaven byder vi naturen velkommen indenfor. Vi ser mange muligheder i at bruge de forskellige materialer som naturen byder på. Det kan fx være, når vi i vuggestuen er ude og samle blade, og bruger dem til at lave flotte efterårs løver. I børnehaven finder vi fx kastanjer, som vi laver til dyr.

Vi bruger naturen som et middel til at opnå et mål. Målet kan være at børnene udvikler nye relationer, en forståelse for empati og at have respekt for naturen. Vores mål er at bæredygtighed bliver en større del af vores pædagogik, så den bruges aktivt i dagligdagen.

Kildegården er et godt sted at møde naturen og dyrene. Der er mulighed for at klappe en ged, samle æg hos hønsene og hilse på frilandskøerne og fårene, dette giver børnene en god viden om dyrene. Bag ved Kildegården ligger mosen. Vi drager på tur med fiskenet for at se, hvad vi kan fange i vandhullerne. Her har vi medbragt små indsektglas, hvori vi kan se de små ting, der er i vandet. Af respekt for naturen hælder vi vandet tilbage i vandhullet, så tingene kan leve videre. Dette er en god læring for børnene.

På vores egen legeplads samler vi krible krable dyr, og tager dem med ind i små terrarier. Her studere vi dem, og snakker fx om hvor mange ben de har og hvad de spiser. Den oplevelse og nærhed til naturen, som vi gennem vores pædagogiske praksis giver til børnene, ønsker vi på sigt giver dem en glæde og forståelse for vigtigheden i naturen. Vi håber at børnene i fremtiden vil se naturen som et godt rum til at finde ro til ny læring.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Sommerhaven har vi mange forskellige kulturer, religioner og hudfarver repræsenteret, både blandt børn og personale. Gennem den mad vi serverer for børnene, prøver vi at gøre børnene nysgerrige på smag og konsistens. I løbet af året har vi forskellige traditioner vi afholder. Blandt andet: Fastelavn, Før-skole-fest, Sommerfest, Juletræstur og fødselsdage. Vi bruger samlingen til at tale om, hvad de forskellige traditioner er, hvordan man holder traditionen, og at der er forskellige måder at gøre det på.

Vi bruger tiden op til den enkelte tradition på, at lave kreationer til at pynte op med og øve sange. I forbindelse med børnenes kreationer, udforsker de forskellige materialer, teknikker og redskaber og vi vægter selve processen højt.

De ting, som børnene har lavet udstiller vi på stuerne og alrummet. Dette giver anledning til dybere snak, og børnene får lov til, at sætte egne ord på deres værker, til fx forældre og andre børn. Børnenes selvværd styrkes når de stolt fortæller/peger, ”Den har jeg lavet!”.

Vi hænger så vidt muligt børnenes værker op i børnehøjde.

Vores legetøj er indkøbt med henblik på at kunne anvendes til mange forskellige slags lege og bruges skabende, så børnene ikke fastlåses, men bruger deres fantasi. Legetøjet skal kunne bruges i fælleslege, så vi styrker fællesskabet og den sociale udvikling. Som tidligere nævnt benytter vi Herlev kommunes Medborgerhus, hvor de jævnligt tilbyder teaterforestillinger til de forskellige aldersgrupper. Vi ser teater som en god mulighed for at børnene udvikler deres fantasi og får kendskab til denne udtryksform.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

I Sommerhaven har vi personalemøde en gang om måneden, hvor alt personalet er samlet. På personalemødet varetages det fællesskabende samarbejde i huset gennem emner om pædagogisk viden og faglighed. Derudover har vi to pædagogiske dage, som afholdes i foråret og efteråret. Her diskuteres fx Den styrkede pædagogiske læreplan, i forhold til den pædagogiske praksis.

Målet er, at der er en vilje og et ønske om at blive klogere på den praksis vi sammen skaber og en opmærksomhed på hvilket læringsrum vi, både som børnehus og som individ, stiller til rådighed i mødet med barnet og børnegruppen.

Der er afsat tre timer hver 5. uge til hver stue, som benyttes til planlægning for den kommende periode, og evaluering af den foregående. Hver anden måned har hver stue to timer til stuemøde. Her drøfter de voksne på stue, det enkelte barn, og hvad der rører sig i børnegruppen. Vi laver handleplaner på det enkelte barn, som vi løbende justerer ud fra barnets nærmeste udviklingszone.

Læreplanerne er et vigtigt pædagogisk redskab i Sommerhaven. Vi bruger læreplanerne til at dokumentere

og synliggøre vores arbejde overfor forældre, og for i personalegruppen at bibeholde en bevidsthed om vores tematiske og systematiske arbejde. Når vi planlægger og evaluere bruger vi Smtte-modellen som arbejdsredskab.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen

Den styrkede pædagogiske læreplan evaluerer vi løbende i hele personalegruppen på personalemøder og personaledage. I det daglige benytter vi os af vores interne intra, og derudover også fotos, tegninger og fortællinger. Nogle hænges op og dokumenterer nogle af de forløb og aktiviteter, der har været iværksat. Formålet er at læringen synliggøres og gøres til genstand for dialog, for eftertanke og fortolkning af både pædagoger, børn og forældre. På denne måde inddrages børn og forældre i evalueringen af de læreplans-temaer der er i fokus. Vi ser evalueringen som god mulighed for refleksion og udforskning

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Pædagogisk læreplan

© 2019
Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC